DOI: [10.32702/2307-2156-2019.4.42](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.4.42)

УДК 351.863.1

*С. П. Лисак,
здобувач кафедри економічної безпеки, публічного управління та адміністрування,
Державний університет "Житомирська політехніка"
ORCID ID: 0000-0001-7718-1207*

РОЗВИТОК ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ

*S. P. Lysak
candidate of the Department of Economic Security, Public Administration,
Zhytomyr Polytechnic State University*

DEVELOPMENT OF THE CONCEPTUAL AND CATEGORY APPARATUS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF PREVENTION AND COUNTERFEITING OF TERRORISM FINANCING

Потреба в уточненні змісту основних понять та категорій як власне на теоретичному рівні так і практичному є досить актуальною. Здійснивши аналіз наукової літератури питань щодо сутності тероризму, то його розкрито в працях як вітчизняних так і зарубіжних вчених. Вчені приділили значну увагу сутності досліджуваних понять, проте є необхідність в окресленні їх властивостей з позиції державного управління як основи теоретико-методологічних положень державного управління в сфері запобігання та протидії економічній злочинності. На основі вивчення наукової літератури вітчизняних та зарубіжних вчених можна визначити наступні підходи до сутності тероризму: загально-небезпечна дія або погроза, використання насильства або погроза насильством, суспільно небезпечна діяльність, метод або форма насильства, соціальне явище, організація збройних угруповань, насильницьке протистояння, вид злочину, тероризм як сфера політичної діяльності. В контексті нашого дослідження та в цілях практичної орієнтації його результатів ми притримувалися розуміння тероризму, що містить в нормативно правових актах. Слід відмітити, що сучасній науковій літературі є різні підходи до поняття легалізація (відмивання) коштів отриманих злочинним шляхом. В цілому за змістом даного поняття можна визначити наступні підходи, а саме: легалізація як процес, легалізація як діяльність, легалізація як сукупність дій та операцій, легалізація як переведення, перетворення, трансформація приховування джерела отримання доходів, легалізація як інвестування. В результаті дослідження було запропоновано власні підходи до розуміння легалізації (відмивання) доходів отриманих злочинним шляхом та підхід до розуміння сутності поняття фінансування тероризму.

The need to clarify the content of basic concepts and categories both at the theoretical and practical level is quite relevant. The purpose of the article is to study the conceptual and categorical apparatus of public administration in the field of preventing and combating the financing of terrorism. Having analyzed the scientific literature on the essence of terrorism, it is revealed in the works of both domestic and foreign scientists. Scientists have paid considerable attention to the essence of the studied concepts, but there is a need to outline their properties from

the standpoint of public administration as the basis of theoretical and methodological provisions of public administration in the prevention and combating of economic crime. Based on the study of scientific literature of domestic and foreign scientists, the following approaches to the essence of terrorism can be identified: general dangerous act or threat, use of violence or threat of violence, socially dangerous activity, method or form of violence, social phenomenon, organization of armed groups, violent confrontation, type crime, terrorism as a sphere of political activity. In the context of our study and for the practical orientation of its results, we adhered to the understanding of terrorism contained in regulations. It should be noted that the modern scientific literature has different approaches to the concept of legalization (laundering) of criminal proceeds. In general, the content of this concept can define the following approaches, namely: legalization as a process, legalization as an activity, legalization as a set of actions and operations, legalization as a transfer, transformation, transformation of concealment of income, legalization as investment. The study proposed their own approaches to understanding the legalization (laundering) of proceeds from crime (as a process, as an activity, as a threat to national security, as a source of terrorist financing, as an economic crime) and an approach to understanding the concept of terrorist financing (economic crime). , which is a set of financial transactions for the formation of the resource of terrorist organizations).

Ключові слова: державне управління; тероризм; фінансування тероризму; запобігання та протидія фінансуванню тероризму.

Key words: public administration; terrorism; terrorist financing; prevention and counteraction to terrorist financing.

Постановка проблеми. Для формування методологічних положень державного управління в досліджуваній сфері варто сформулювати теоретичне підґрунтя, особливою частиною якого є формування та розвиток понятійно-категоріального апарату. Питання тероризму, фінансування тероризму, легалізація (відмивання) доходів отриманих злочинним шляхом визначає вектори дослідження понятійно-категоріального апарату. Дане питання актуалізується з позиції його дослідження як об'єкту державного управління, адже більшість підходів визначенні в юридичних, філософських та політологічних науках, що не коректно використовувати при вивченні проблем державного управління та державної політики. Відповідно є потреба в уточненні змісту основних понять та категорій як власне на теоретичному рівні так і практичному.

Мета статті полягає в дослідженні понятійно-категоріального апарату державного управління в сфері запобігання та протидії фінансуванню тероризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сутності тероризму розкрито в працях вітчизняних (В. Ємельянов, С. Зелінський, В. Коршунов, М. Стрімска, В. Крутов, В. Канцір, І. Серкевич, А. Гулієв, П. Біленчук, В. Кравчук, О. Кравчук, В.Кулік, О. Федетов, В. Ліпкан, Д. Никифорчук, М. Руденко, Р. Калюжний, В.Ф. Антипенком, В. Журавльова, Б. Романюка, В. Коваленка, В.Н. Кубальський) та зарубіжних вчених (Ю. Антонян, С. Ожегов, А. Бернгард, Є. Кожушко, С. Кокорин, В. Петрищев, С. Глотова, І. Біщенко, М. Жданов, А. Кириченко, М. Магомедов, Б. Ганор, Р. Фальк, В. Витюк, С. Ефіров, Е. Побігійло, А. Жалінський, М.Н. Шахов). Сутність поняття фінансування тероризму розкрито в працях: Баранов О.П., Драний В.В., Буткевич С.А., Овчинський В.С., Мельник В.В. та інші. Вчені приділили значну увагу сутності досліджуваних понять, проте є необхідність в окресленні їх властивостей з позиції державного управління як основи теоретико-методологічних положень державного управління в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

Викладення основного матеріалу. В науковій літературі питання тероризму піднімається в різних аспектах. На основі вивчення наукової літератури вітчизняних та зарубіжних вчених можна визначити наступні підходи до сутності тероризму:

- *загально-небезпечна дія або погроза:* Даного підходу притримується В.Ємельянов [26], який «характеризує тероризм як загально-небезпечна дія або погроза ними, що вчиняються публічно, посягають на суспільну безпеку і спрямовані на створення в соціальній сфері обстановки страху, непокою, пригніченості з метою прямого або непрямого впливу на прийняття будь-якого рішення чи відмови від нього в інтересах винних» [26]. Калюжний Р. вказує, що «тероризм – кримінально караним діянням, але для його , але для його попередження та виявлення ознак підготовки терористичних актів застосовується весь наявний у державі арсенал сил та засобів, у тому числі й адміністративних» [16].

- *використання насильства або погроза насильством:* Вітчизняний вчений С. Зелінський характеризує тероризм як «використання крайнього насильства чи погрози насильством для досягнення певних політичних, релігійних чи інших публічних цілей, за наявності основного конструктивного елементу – мотиву злочинного терористичного діяння залякування державної влади, суспільства або його частини» [14]. Кокорин С. дослідуючи природу тероризму як соціального явище, пропонує наступне тлумачення даного поняття:

«тероризм – це застосування насилля або погроза такого застосування проти мирного населення для досягнення певної політичної мети із розрахунком на психологічний ефект страху» [17]. В даному напрямі тероризм розглядав також Б. Ганор, який запропонував наступне тлумачення: «Тероризм – це інтенсивне застосування або загроза застосування насильства стосовно цивільних осіб або цивільних об'єктів з метою досягнення політичної мети» [3].

- *суспільно небезпечна діяльність*. Досить ґрунтовно охарактеризував тероризм В. Коршунов [8]: «це не тільки суспільно небезпечну діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому невинних людей, або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей, але й вчинення значних матеріальних збитків чи настанні інших суспільно небезпечних наслідків, що здійснюються з метою порушення громадської безпеки» [8]. Кубальський В.Н. вважає, що тероризм це «явище, яке охоплює собою ідеологію, організаційну структуру і суспільно небезпечну діяльність, що полягає у вчиненні чи погрози вчинення терористичних злочинів, спрямованих на залякування населення і вчиненні із метою здійснення впливу на прийняття рішень органами державної влади або міжнародними організаціями» [19].

- *метод або форма насильства*. Стрімська М. визначає тероризм в контексті радикальних заходів зазначаючи наступне: «обґрунтований метод використання радикального насильства, головна мета якого – досягнення певного психічного ефекту» [27]. Як форму насильства тероризм розглядає В. Крутов зазначаючи, що «тероризм - це особлива протиправна форма насильства, сутнісною властивістю є залякування, намагання створити атмосферу жаху, відчуття соціальної незахищеності, дестабілізація політичної ситуації з метою примусити владні структури прийняти вигідні для терористів рішення» [19]. Дослідник проблем адміністративно-правового механізму боротьби із тероризмом О. Федетов визначає тероризм як «організована форма насильства, яка як правило застосовується відносно широкого кола населення задля його залякування, поправлення загальноновизнаних соціальних цінностей та демонстрації своєї сили з метою досягнення злочинних цілей» [30]. Зарубіжні вчені І. Бліщенко та М. Жданов вказують та терор як «метод насильства, у той час як тероризм виступає як застосування цього методу шляхом індивідуальних терористичних актів» [1].

- *соціальне явище*. Біленчук П., Кравчук В., Кравчук О.,В., Кулік В.М. визначають тероризм, як «соціальне явище, яке виникає і загострюється на ґрунті соціальної, правової, політичної та економічної нестабільності в державі з метою досягнення певних змін (виконання поставлених вимог) на користь злочинців, шляхом застосування чи погрози застосування насильства, яке проявляється в застосуванні зброї, вчиненні вибухів, підпалів та інших загально небезпечних дій певною особою чи організованою групою осіб» [28]. Дослідники В. Ліпкан, Д. Никифорчук, М. Руденко пропонують розглядати тероризм як соціальне явище в двох розуміннях: «Тероризм в широкому розумінні як негативне соціально-правове явище, яке обумовлено соціально-політичним та економічними чинниками з багатьма його характеристиками. Тероризм у вузькому розумінні – це негативне соціальне явище, зумовлене соціальними, політичними та економічними факторами із застосуванням насильства або погрози його застосування чи інших соціально небезпечних дій особою або групою осіб, які прагнуть шляхом залякування і примушування досягти певних соціальних змін у власних цілях» [20].

- *організація збройних угруповань*. В даному напрямку тероризм розглядали В. Журавльова, Б. Романюк та В. Коваленка «тероризм - це організація озброєних угруповань із метою досягнення будь-якої політичної мети шляхом демонстративних вбивств невинних мирних громадян, спричинення шкоди їхньому здоров'ю, застосування до потерпілих жорстоких тортур, а також учинення вибухів, підпалів, захоплень заручників або інших загально-небезпечних дій, визнаних такими міжнародними угодами, ратифікованими Верховною Радою України; а також погроза вчинити такі дії в умовах реальної можливості їх вчинення» [13].

- *насильницьке протиборство*. Антипенком В.Ф. пропонує під тероризмом розуміти наступне: «тероризм – це насильницьке протиборство, яке базується на конфлікті і яке наряду з завданням шкоди державі, посягає на міжнародну безпеку і світопорядок та базується на відмінності політичних, економічних та культурних інтересів груп держав, держав, народів, націй, соціальних груп та рухів за умови використання хоча б однієї із сторін терористичних актів як способу впливу на противника для досягнення політичних цілей» [5].

- *вид злочину*. Питання тероризму з позицію міжнародного злочину досліджувала С. Глотова, яка вказує наступне: «тероризм як міжнародний злочин, тобто злочин, який загрожує мирному співіснуванню народів, підриває основи міжнародних відносин, є необхідним, причому це визначення повинне бути самостійним, а не пов'язаним зі злочином агресії» [11].

- *тероризм як сфера політичної діяльності*. Тероризм з політичної точки зору досліджували зарубіжні вчені: М. Магомедов («Тероризм, за своїм змістом, все ж більше належить до сил опозиційних, або окремих груп громадян чи окремих громадян, що виступають проти конкретних релігійних уподобань, чи політичної, економічної, правової тощо ситуації у державі» [21]); Р. Фальк («Тероризм – це будь-який тип політичного насильства, що не має адекватного морального і юридичного виправдання, незалежно від того, хто до нього вдається – революційна група чи уряд» [2]); В. Петрищев («систематичне, соціально і політично вмотивоване, ідеологічно зумовлене використання насильства або погроз застосування такого, за допомогою якого через залякування фізичних осіб здійснюється управління їх поведінкою у вигідному для терористів напрямку, і досягається визначена терористами мета» [25]).

Отже, тероризм є багатоаспектним суспільним явищем, що в будь-якому випадку пов'язаний із насильством або погрозою. В результаті дослідження дефініції поняття тероризм нами визначенні наступні підходи до розуміння: 1) загально небезпечні дія або погроза; 2) використання насильства або погроза

насильством; 3) суспільно небезпечна діяльність; 4) метод або форма насильства; 5) соціальне явище; 6) організація збройних угруповань; 7) насильницьке протистояння; 8) вид злочину; 9) тероризм як сфера політичної діяльності. В контексті нашого дослідження та в цілях практичної орієнтації його результатів ми будемо притримуватися розуміння тероризму, що містить в нормативно правових актах. Проте в цілях формування теоретичного підґрунтя пропонуємо наступне визначення:

- тероризм як суспільне явище: тероризм – це суспільно небезпечне явище, що полягає в застосуванні насильства або погрози насильством щодо конкретних осіб, організацій, державних установ, певних об'єктів; може супроводжуватися людськими жертвами; має публічний характер з метою впливу на суспільну свідомість та донесення певного послання; та призводить до негативних соціальних, економічних, політичних наслідків;

- тероризм як загроза національній безпеці: тероризм це дія або діяльність терористичних організацій, які застосовують насильницькі методи та погрози, в результаті чого виникають ризики для національних інтересів, економічній стабільності, соціальному консенсусу, територіальній цілісності, державному суверенітету.

Відповідно до зазначеного проявляється роль та значення державного управління в сфері запобігання та протидії тероризму. Держава має сформувати сукупність заходів щодо налагодження стабільності в суспільстві (соціальна, економічна, екологічна, культурна та інші політики) з метою мінімізації причин виникнення тероризму. Крім того, важлива роль держави полягає в формуванні інституційного забезпечення реалізації правоохоронної, контрольної та безпекової функцій. Відповідно є потреба в уточненні поняття фінансування тероризму та суміжних понять.

На практиці та власне й в теорії поняття фінансування тероризму тісно пов'язане із поняттям легалізації (відмивання) доходів отриманих злочинним шляхом. Це в першу чергу пов'язано, з тим, що джерелом фінансування терористичних організацій зазвичай є доходи, що отримання незаконним шляхом. А, отже, при дослідженні сутності та властивостей фінансуванню тероризму потрібно враховувати, власне як процес фінансування так і джерела отримання фінансових ресурсів. Це визначає комплексний досліджуваної проблеми та необхідність врахування комплексу сфер суспільного життя.

В сучасній науковій літературі є різні підходи до поняття легалізації (відмивання) коштів отриманих злочинним шляхом. Розглянемо з позиції ідентифікації їх як джерела фінансування тероризму. В науковій літературі відсутні єдиний зміст даного поняття проте в більшій мірі суть зводить до одного й того ж.

В цілому за змістом даного поняття можна визначити наступні підходи, а саме:

- легалізація як процес. Досліджуючи питання відмивання коштів як загрози світовому суспільству Суєтін А. пропонує під даним поняттям розуміти наступне: «процес, за якого великі суми незаконно отриманих грошей, наприклад, від торгівлі наркотиками або іншого тяжкого злочину, набувають вигляду набутих із законного, легального джерела» [29]. Даний підхід є досить загальним та не враховує усі властивості власне процесу. Крім того, дискусійним є те, що об'єктом відмивання є суто гроші, адже є випадки, коли об'єктом легалізації виступає майно. Зауважимо, що спотворення інформації не єдиний спосіб незаконного отримання коштів або ж легалізації уже отриманих незаконним шляхом, а тому підхід звужує саме розуміння легалізації доходів та значення даного процесу для національної безпеки. Як процес легалізацію розуміє Іванов Е.А., проте суб'єктом вважаємо лише злочинні угруповання, що значно звужує суб'єктний склад брудних доходів, так автор зазначає наступне «процес, за допомогою якого злочинні угруповання намагаються приховати справжнє походження та належність наслідків злочинної діяльності» [15]. Значно звужує об'єкт легалізації Нікулін В.А.: «це термін, що використовується для висвітлення процесу приховування нелегально отриманої готівки та її конвертування на іншу форму платежу з наміром спотворення уяви щодо природи коштів, подавши нелегально отримані кошти як легальні» [24]. Так, авторське визначення не враховує, що нелегально можуть бути отримані не лише гроші, але й майно та інші ресурси.

- легалізація як діяльність. Зарубіжний вчений Ліллей П. характеризує відмивання коштів як «складна, динамічна діяльність, що роз'їдає, поглинає все, яка досягла значних результатів і ефекту» [4]. Дане визначення має суто теоретичний характер, та в більшій мірі може бути використано як властивість легалізації коштів, а ніж власне зміст поняття.

- легалізація як сукупність дій та операцій. В даному напрямі легалізацію (відмивання) доходів отриманих злочинним шляхом розглядали: Волженкин Б.В. («як різноманітні дії (фінансові операції тощо), що здійснюються з метою приховування наявності та (або) походження майна, здобутого незаконним способом, для того щоб у подальшому отримувати з нього доходи» [10]); В даному контексті легалізація коштів, визначається як сукупність певних операцій щодо доходів, які отримані незаконним шляхом. При чому такі доходи можуть бути отримані як в результаті незаконної діяльності (наркотичний бізнес) так і в результаті порушення законної діяльності (фінансові махінації, корупція та інше).

- легалізація як переведення, перетворення, трансформація приховування джерела отримання доходів. Представники даного підходу наступні: Волженкин Б.В. («це переведення незаконно отриманої готівки в інший актив, приховування істинного джерела та власності, від яких незаконним шляхом отримані кошти, і створення характеру законності для джерела та власності» [9]);

- легалізація як інвестування. Специфічне визначення легалізації (відмивання) доходів отриманих злочинним шляхом надає Н.М. Мироненко «слід розуміти інвестування або переказ грошових коштів, зароблених злочинним шляхом, з метою приховування джерела їх надходження» [23]. Даний підхід є досить специфічним та не враховує ні економічну ні юридичну природу досліджуваного процесу.

Підсумовуючи викладене пропонуємо наступні підходи до розуміння легалізації (відмивання) доходів отриманих злочинним шляхом:

- процес: легалізація (відмивання) доходів отриманих злочинним шляхом – сукупність операцій щодо формування законного джерела отримання доходів, які отриманні в результаті недозвolenої (злочинної) діяльності (виробництво та реалізація наркотиків, крадіжки, вимагання та інші) та / або через порушенням норм законної діяльності (махінації, корупція та інші), що передбачають сукупність фінансових та нефінансових операцій та залучення сторонніх осіб (конвертаційні центри);

- діяльність: легалізація (відмивання) доходів отриманих злочинним шляхом – це діяльність злочинних угруповань або суб'єктів господарювання, щодо здійснення операцій фінансового та нефінансового характеру, які дозволяють сформувати законне джерело доходів особи чи групи осіб, які отриманні в результаті недозвolenої (злочинної) діяльності (виробництво та реалізація наркотиків, крадіжки, вимагання та інші) та / або через порушенням норм законної діяльності (махінації, корупція та інші);

- загроза національній безпеці: легалізація (відмивання) доходів отриманих злочинним шляхом – це суспільно небезпечна діяльність особи або групи осіб, що пов'язана із фінансовими операціями злочинних угруповань або осіб, які отримали доходи злочинним шляхом, що призводить до ризику фінансування тероризму та іншої незаконної діяльності, підвищує рівень тінізації економіки та призводить до соціальної нерівності;

- джерело фінансування тероризму: легалізація (відмивання) доходів отриманих злочинним шляхом – процес результатом якого є формування фінансових ресурсів, що можуть виступати джерелом фінансування терористичних операцій;

- економічний злочин. легалізація (відмивання) доходів отриманих злочинним шляхом – вид економічного злочину, що полягає в сукупності заборонених фінансових та нефінансових операцій, які здійснюються особою або групою осіб для формування законного джерела доходів, які отриманні злочинним шляхом.

В сукупності запропоновані нами визначення вказують на багатоаспектність прояву процесу легалізація (відмивання) доходів отриманих злочинним шляхом. Відповідно даний процес є об'єктом дослідження сукупності наук, зокрема: економіка, право, соціологія, філософія. В свою чергу в частинні державного управління необхідно врахувати усі зазначенні прояви, що дозволить сформувати комплексний підхід до механізмів державного управління в сфері запобігання та протидії фінансуванню тероризму.

Сутність фінансування тероризму розглядається як в науковій літературі так і в нормативно-правових актах. Зокрема сутність даного питання визначена в: Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»; Закон України «Про боротьбу з тероризмом»; Кримінальний Кодекс України Ст. 258–5 (Частина 1). В таблиці 1. представлено зміст зазначеного питання у вказаних нормативно-правових актах.

Таблиця 1.

Поняття фінансування тероризму в законодавстві України

Джерело	Визначення сутності
<i>Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»</i>	Фінансування тероризму- це надання чи збір будь-яких активів з усвідомленням того, що їх буде використано повністю або частково для: будь-яких цілей окремим терористом, терористичною групою або організацією; організації, підготовки й учинення окремим терористом, терористичною групою або організацією визначеного КК України терористичного акту; втягнення в учинення терористичного акту, публічних закликів до вчинення терористичного акту; створення терористичної групи чи організації; сприяння вчиненню терористичного акту; провадження будь-якої іншої терористичної діяльності, а також спроби вчинення таких дій.
<i>Закон України «Про боротьбу з тероризмом»</i>	Фінансування тероризму- це надання чи збір будь-яких активів з усвідомленням того, що їх буде використано повністю або частково для організації, підготовки і вчинення окремим терористом або терористичною організацією визначеного КК України терористичного акту, утягнення в учинення терористичного акту, публічних закликів до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи чи терористичної організації, сприяння вчиненню терористичного акту, будь-якої іншої терористичної діяльності, а також спроба здійснення таких дій.
<i>Кримінальний Кодекс України Ст. 258–5 (Частина 1)</i>	Фінансування тероризму- це дії, учинені з метою фінансового або матеріального забезпечення окремого терориста чи терористичної організації, підготовки або вчинення терористичного акту, публічних закликів до вчинення терористичного акту, сприяння вчиненню терористичного акту, створення терористичної групи (організації)

Підходи вчених до даного питання дещо відрізняються, зокрема:

- Баранов О.П. вказує, що «фінансування тероризму націлене на матеріальне забезпечення проведення терористичного акту, а він в свою чергу має на меті забезпечити загибель людей, знищення матеріальних об'єктів і цінностей, дезорганізацію функціонування суб'єктів економічної діяльності, можливе забруднення навколишнього середовища» [7];

- Драний В.В. пропонує під фінансуванням тероризму розуміти наступне: «об'єктивна сторона злочину, відповідальність за вчинення якого передбачена ст. 258–5 КК України, може вчинятись у формі надання та збирання активів, провадження операцій із фінансовими активами» [12];

- Мельник В.В.[22] вказує, що «фінансування тероризму можна розуміти постачання особі, групі осіб або терористичним організаціям грошових і інших засобів, метою яких є здійснення загально небезпечних діянь або загроз, що спрямовані на залякування населення або окремих соціальних груп, з метою прямої чи не прямої дії на ухвалення певного рішення або відмову від нього в інтересах терористів» [22].

На основі вище визначеного пропонуємо наступний підхід до розуміння сутності поняття фінансування тероризму: фінансування тероризму – це вид економічного злочину, який полягає в сукупності фінансових операцій щодо формування ресурсів терористичних організацій.

Висновки. Таким чином, в результаті проведеного дослідження нами запропоновано підходи до розуміння понять: тероризм (як суспільне явище, загроза національній безпеці); легалізація (відмивання) доходів отриманих злочинним шляхом (як процес, діяльність, загроза національній безпеці, джерело фінансування тероризму, економічний злочин) та фінансування тероризму.

Список використаної літератури.

1. Blishehenko I. Terrorism and International Law / I. Blishehenko, N. Zdanov. M.: Progress Publishers, 1984. – P. 39.
2. Falk R. Revolutionaries and functionaries. The dual face of terrorism / Richard Falk. – New York: Dutton, 1988. – XXIII, 222 p.
3. Ganor B. Defining terrorism: is one man's terrorist another man's freedom fighter? / B. Ganor // IST Papers on Terrorism. – Jerusalem: The International Policy Institute for Counter-Terrorism, The Interdisciplinary Center, 2002. – P. 9-10.
4. Lilley P. Dirty dealing. The Untold Truth About Global Money Laundering. – London: Kogan Page., 2000.
5. Антипенко В.Ф. Теории мирового развития и антитеррористическое право. Логика сопрягаемости / В.Ф. Антипенко. – К. : Служба безопасности Украины; Институт оперативной деятельности и гос. безопасности, 2007. – 440 с.
6. Рощупкин. В. «Черные вдовы» Бен Ладена / В. Рощупкин [Электронный ресурс] // Независимое военное обозрение. 2004 - Режим доступа: http://nvo.ng.ru/spforces/2004-10-01/7_laden.html
7. Баранов О.П. Фінансування тероризму як загроза національній безпеці / О.П. Баранов // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 9. – С. 108-112.
8. Боташева А.К. Отличительные признаки современного терроризма: актуальные проблемы исследования / А.К. Боташева // Политика и общество. – 2008. – №9 (51). – С. 15-21.
9. Волженкин Б.В. Отмывание денег: современные стандарты в уголовном праве и уголовном процессе / Б.В. Волженкин. – СПб., 1998.
10. Волженкин Б.В. Экономические преступления / Б.В. Волженкин. – СПб., 1999.
11. Глотова С.В. Международная борьба с терроризмом. Проблемы эффективности / С.В. Глотова // Российский ежегодник международного права. Специальный выпуск. – СПб., 2003. – С. 231-249.
12. Драний В.В. Кримінально-правова характеристика фінансування тероризму : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08. – Київ : Нац. акад. внутр. справ України. – 2013. – 20 с.
13. Журавльов В.П. Тероризм : сучасний стан та міжнародний досвід боротьби. – Київ : НАВСУ, 2003. – 452 с.
14. Зелінський С.А. Політичний тероризм як соціально-правове явище / С.А. Зелінський // Актуальні проблеми держави і права. – 1999. – Вип.6. – Ч.ІІ. – с.40
15. Иванов Э.А. Отмывание денег и правовое регулирование борьбы с ним / Э. А. Иванов. – М., 1999.
16. Калужний Р.А. Еволюція правової класифікації тероризму. Актуальні проблеми правового регулювання проведення антитерористичних операцій: матеріали наук.- практ. семінару, 30.11.2016 р. Київ. Нац. Ун-т оборони України, 2017. С 39-41.
17. Кокорин С.А. Природа и понятие терроризма как социального явления / С.А. Кокорин / Бизнес в законе. – 2010. – № 5. – С. 149-150.
18. Крутов В. Концептуальні проблеми протидії тероризму в Україні / В. Крутов // Розбудова держави. – 2000. – №1-6. – С. 17-27.
19. Кубальський В.Н. Кримінально-правові проблеми протидії тероризму в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». – Київ, 2007. – 20 с.
20. Ліпкан В.А., Никофорчук Д.Й, Руденко М.М. Борьба с терроризмом. – К.: Знання України, 2002. – 254 с.
21. Магомедов М. Д. Современное развитие понятия терроризма / М.Д. Магомедов / Теория и практика общественного развития. – 2005. – № 1. – С. 38-42.
22. Мельник В.В. Міжнародне-правове нормативне закріплення поняття «фінансування тероризму» / В.В. Мельник // Науковий вісник публічного і приватного права. – 2016. – №6. – С. 225-228.
23. Мироненко Н.М. Легалізація (відмивання) коштів – різні підходи до поняття: бюлетень з обміну досвідом роботи / Н.М. Мироненко. – К. : МВС України, 2001. – № 136. – С. 25-28
24. Никулина В.А. Отмывание грязных денег. Уголовно-правовая характеристика и проблемы соучастия / В.А. Никулина. – М., 2001.

25. Петрищев В.Е. Что такое терроризм, или Введение в террорологию: монография / В.Е. Петрищев. – М., 2013. – 462 с.
26. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні. Матеріали VII регіональної науково-практичної конференції (13-14 лютого 2001 р. м. Львів) – Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2001. – 227 с
27. Стрімська М. Політичний тероризм: проблеми його визначення / М. Стрімська // Політологічний часопис. І. – 1994. – №2.
28. Сучасний тероризм: його світові, вітчизняні та регіональні тенденції: навчальний посібник. П.Д. Біленчук, В.В. Кравчук, В.О. Кравчук, В.М.Кулік. – Хмельницький. Хм-ЦНТІ, 2008. – 212 с.
29. Суэтин А. Отмывание денег: угроза мировому сообществу / А. Суэтин // Вопросы экономики. – 1999. – № 12. – С. 110-112.
30. Федотов О.А. До проблеми адміністративно - правового механізму боротьби з тероризмом / О.А. Федоров // Наукові записки Львівського університету бізнесу і права. – 2014. – №12. – С. 190-194.

References.

1. Blishehenko, I. and Zdanov, N. (1984), *Terrorism and International Law*, Progress Publishers, M.: P. 39.
2. Falk, R. (1988), *Revolutionaries and functionaries*. The dual face of terrorism. Dutton, New York, 222 p.
3. Ganor, B. (2002), "Defining terrorism: is one man's terrorist another man's freedom fighter?" *IST Papers on Terrorism. Jerusalem: The International Policy Institute for Counter-Terrorism, The Interdisciplinary Center*, P. 9-10.
4. Lilley, R. (2000), *Dirty dealing. The Untold Truth About Global Money Laundering*. Kogan Page, London
5. Antipenko, V.F. (2007), *Teorii mirovogo razvitiya i antiteroristicheskoe pravo. Logika sopryagaemosti* [World development theories and anti-terrorism law. Conjugation logic]. Sluzhba bezopasnosti Ukrainy; Institut operativnoy dejatel'nosti i gos. bezopasnosti, Kyiv, Ukraine, 440 p.
6. Roshhupkin, V. (2004), "Bin Laden's Black Widows", *Nezavisimoe voennoe obozrenie*. [Online], available at: http://nvo.ng.ru/spforces/2004-10-01/7_laden.html
7. Baranov, O.P. (2018), "Terrorist financing as a threat to national security", *Investysii: praktyka ta dosvid*, vol. 9, pp. 108-112.
8. Botasheva, A.K. (2008), "Distinctive features of modern terrorism: topical research problems". *Politika i obshchestvo*, Vol. 9 (51), pp. 15-21.
9. Volzhenkin, B.V. (1998), *Otmyvanie deneg: sovremennye standarty v ugolovnom prave i ugolovnom processe* [Money laundering: modern standards in criminal law and criminal procedure]. SPb., Russian
10. Volzhenkin, B.V. (1999), *Jekonomicheskie prestupleniya* [Economic crimes]. SPb., Russian
11. Glotova, S.V. (2003), "International fight against terrorism. Efficiency problems". *Rossiiskij ezhegodnik mezhdunarodnogo prava. Special'nyj vypusk*, Spb, pp. 231-249.
12. Dranyj, V.V. (2013), "Criminal-legal characteristics of terrorist financing", Phd Thesis, 12.00.08. Nats. akad. vnutr. sprav Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 20 p.
13. Zhuravlov, V.P. (2003), *Teroryzm : suchasnyj stan ta mizhnarodnyj dosvid borot'by* [Terrorism: current status and international experience in the fight]. NAVSU, Kyiv, Ukraine 452 p.
14. Zelinskij, S.A. (1999), "Political terrorism as a socio-legal phenomenon". *Aktual'ni problemy derzhavy i prava*, Vol. 6, Ch.II., p. 40.
15. Ivanov, Je.A. (1999,) *Otmyvanie deneg i pravovoe regulirovanie bor'by s nim* [Money laundering and legal regulation of the fight against it], Moscow, Russian
16. Kaliuzhnyj, R.A. (2017), *Evoliutsiia pravovoi klasyfikatsii teroryzmu* [Evolution of the legal classification of terrorism]. *Aktual'ni problemy pravovoho rehuliuвання provedennia antyterorystychnykh operatsij* [Current issues of legal regulation of anti-terrorist operations]: materialy nauk.- prakt. seminaru, Nats. Un-t oborony Ukrainy, Kyiv, Ukraine, pp. 39-41.
17. Kokorin, S.A. (2010), "The nature and concept of terrorism as a social phenomenon", *Biznes v zakone*. Vol. 5, pp. 149-150.
18. Krutov, V. (2000)б "Conceptual problems of counter-terrorism in Ukraine". *Rozbudova derzhavy*. Vol. 1-6, pp. 17-27.
19. Kubal's'kyj, V.N. (2007), *Kryminal'no-pravovi problemy protydii teroryzmu v Ukraini* [Criminal law problems of counter-terrorism in Ukraine]. Phd Thesis. Kyiv, Ukraine, 20 p.
20. Lipkan, V.A., Nykoforchuk, D.J and Rudenko, M.M. (2002), *Borot'ba z teroryzmom* [Fight against terrorism], Znannia Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 254 p.
21. Magomedov, M.D. (2005), "Modern development of the concept of terrorism". *Teoriya i praktika obshchestvennogo razvitiya*, Vol. 1, P. 38-42.
22. Mel'nyk, V.V. (2016), "International legal consolidation of the concept of "terrorist financing"". *Naukovy visnyk publichnogo i pryvatnogo prava*, Vol. 6, P. 225-228.
23. Myronenko, N.M. (2001) *Lehalizatsiia (vidmyvannia) koshtiv – rizni pidkhody do poniattia: biuleten' z obminu dosvidom roboty* [Legalization (laundering) of funds - different approaches to the concept: a bulletin on the exchange of experience].: MVS Ukrainy, Kyiv, Ukraine, Vol. 136, pp. 25-28.
24. Nikulina, V.A. (2001), *Otmyvanie grjaznyh deneg. Ugolovno-pravovaja harakteristika i problemy souchastija* [Money laundering. Criminal law characteristics and complicity problems]. Moscow, Russian
25. Petrishhev, V.E. (2013), *Chto takoe terrorizm, ili Vvedenie v terrorologiju* [What is terrorism, or an introduction to terrorism]. Moscow, Russian, 462 p.

26. *Problemy derzhavotvorennia i zakhystu prav liudyny v Ukraini. Materialy VII rehional'noi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Problems of state creation and the protection of human rights in Ukraine. Materials of the VII Regional Science and Practice Conference] (2001), Yurydychnyj fakul'tet L'vivs'koho natsional'noho universytetu imeni Ivana Franka, L'viv, Ukraine, 227 p.
27. Strims'ka, M. (1994), "Political terrorism: problems of its definition". *Politologichnyj chasopys*. Vol. 2.
28. Bilenchuk, P.D., Kravchuk, V.V., Kravchuk, V.O. and Kulik V.M. (2008) *Suchasnyj teroryzm: joho svitovi, vitchyzniani ta rehional'ni tendentsii* [Modern terrorism: its global, domestic and regional trends], Khm-TsNTI, Khmel'nyts'kyj, Ukraine, 212 p.
29. Sujetin, A. (1999), "Money laundering: a threat to the global community", *Voprosy jekonomiki*, Vol. 12, pp. 110-112.
30. Fedotov, O.A. (2014), "Do problemy administratyvno - pravovoho mekhanizmu borot'by z teroryzmozom", *Naukovi zapysky L'vivs'koho universytetu biznesu i prava*, Vol. 12, pp. 190-194.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2019 р.